

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЛЕПЕЙ МИХАЙЛО ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 343.12

АРЕШТ МАЙНА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза;
оперативно-розшукова діяльність

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник кандидат юридичних наук, доцент
Мельник Оксана Вікторівна,
Національна академія внутрішніх справ,
доцент кафедри кримінального процесу

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Лук'янчиков Євген Дмитрович,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,

професор кафедри інформаційного права та права інтелектуальної власності

кандидат юридичних наук, доцент

Бояров Віктор Іванович,

Академія адвокатури України,

професор кафедри кримінального процесу та криміналістики

Захист відбудеться 30 березня 2017 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.007.05 у Національній академії внутрішніх справ за адресою: ДП-680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії внутрішніх справ за адресою: ДП-680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

Автореферат розісланий 28 лютого 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Д.О. Савицький

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Арешт майна є одним із заходів забезпечення кримінального провадження. При його застосуванні фізичні та юридичні особи, визначені у ч. 1 ст. 170 Кримінально процесуального кодексу (далі – КПК) України, тимчасово, до скасування у встановленому цим Кодексом порядку, позбавляються за ухвалою слідчого судді або суду гарантованого ч. 1 ст. 41 Конституції України права на відчуження, розпорядження та/або користування майном.

Положення ч. 2 ст. 170 КПК України про накладення арешту на майно у вигляді речей, якщо є достатні підстави вважати, що вони відповідають критеріям, зазначеним у ч. 2 ст. 167 цього Кодексу, викликало низку запитань як у теорії кримінального процесу, так і практичних працівників, зокрема, щодо можливості накладення арешту на об'єкти, що мають ознаки речових доказів, якщо вони не належать підозрюваному, обвинуваченому тощо.

Суперечливим є порядок вирішення питань щодо подальшої долі майна, яке вилучено під час проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях (тимчасово вилученого майна) та не належить підозрюваному або особам, які в силу закону несуть цивільну відповідальність за шкоду, завдану підозрюваним або неосудною особою, яка вчинила суспільно небезпечне діяння. Виникає питання щодо процесуального порядку подальшого утримання у слідчого майна, яке не належить переліченим у ч. 1 ст. 170 КПК України учасникам провадження, а належить, наприклад, свідку, потерпілому, юридичній особі та утримання такого майна необхідне для проведення певних процесуальних дій (експертиз, тощо) чи забезпечення його збереження. Доводиться констатувати, що за результатами опитування про доцільність реалізації цієї пропозиції висловилися 81 % слідчих, 75 % прокурорів, 70 % суддів.

Варіантом вирішення цього питання могло б стати звернення слідчого до слідчого судді з клопотанням про отримання тимчасового доступу до такого майна, однак воно має статус тимчасово вилученого майна, а у ст. 169 КПК України чітко визначено, що таке майно повертається особі, у якої воно було вилучено, або ж на нього накладається арешт.

Таким чином, наявна необхідність у комплексному системному дослідженні теоретичних і прикладних проблем арешту майна у кримінальному процесі, з'ясування їх правової природи та соціального призначення з метою забезпечення оптимального законодавчого регулювання та практики арешту майна у кримінальному процесі.

Загалом проблеми, що стосуються вилучення під час огляду чи обшуку майна, яке належить підозрюваному, і далі б зберігало статус тимчасово вилученого і порядок його повернення чи накладення на нього арешту регулюватиметься главами 16 та 17 КПК України. На майно ж, яке належить іншим особам, не поширюватиметься статус тимчасово вилученого і буде

можливість звернутися до слідчого судді з клопотанням про здійснення до нього тимчасового доступу, не порушуючи норми КПК України.

Після прийняття чинного КПК України деякі аспекти арешту майна розглядали В.І. Бояров, О.В. Білоус, О.М. Бондаренко, О.В. Верхогляд-Герасименко, І.І. Войтович, І.В. Гловюк, Т.Г. Ільєва, Г.М. Куцкір, Є.Д. Лук'янчиков, М.А. Макаров, О.В. Мельник, А.Е. Руденко, С.М. Смоков, О.Ю. Татаров, Р.І. Тракало, Л.Д. Удалова, О.Г. Шило та ін. Водночас окремі питання порядку прийняття рішення про застосування арешту майна, його виконання та скасування, не отримали комплексного теоретичного розроблення й потребують подальшого вивчення.

Актуальність теми дисертації також зумовлена й тим, що 18 лютого 2016 р. прийнятий Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо виконання рекомендацій, які містяться у шостій доповіді Європейської комісії про стан виконання Україною Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, стосовно удосконалення процедури арешту майна та інституту спеціальної конфіскації», яким ст. 170 КПК України викладена у новій редакції, а також внесені зміни до статей 171, 173 та інших статей цього Кодексу. Прийняття цього Закону обумовило необхідність дослідження встановлених правових положень регламентації застосування арешту майна.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрям дослідження узгоджується з Стратегією національної безпеки, затвердженою Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015, ґрунтується на положеннях Плану заходів МВС України, спрямованих на реалізацію норм КПК України (наказ МВС України від 8 серпня 2012 р. № 685), відповідає Пріоритетним напрямам наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ на період 2015-2019 років (наказ МВС України від 16 березня 2015 р. № 275), Основним напрямом наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2014-2017 роки, схвалених Вченою радою Національної академії внутрішніх справ (протокол від 29 жовтня 2013 р. № 28). Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Національної академії внутрішніх справ 24 грудня 2013 р. (протокол № 32)

Мета і задачі дослідження. *Метою* дисертації є розроблення та обґрунтування положень теоретичного і практичного характеру, що розкривають зміст і правову сутність арешту майна у кримінальному процесі, а також формулювання науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій з вдосконалення кримінально процесуального законодавства та практики його застосування в аспекті предмета дослідження.

Для досягнення поставленої мети передбачається вирішення таких *задач*:

- визначення етапів розвитку інституту арешту майна у кримінальному процесуальному законодавстві України;
- уточнення поняття арешту майна у кримінальному процесі;
- розкриття сутності арешту майна у кримінальному процесі;

- з'ясування підстав, мети, предмету арешту майна, а також статусу осіб, щодо яких застосовується цей захід забезпечення кримінального провадження;
- висвітлення порядку прийняття та виконання рішення про арешт майна та його скасування;
- з'ясування місця та значення арешту майна в системі процесуальних рішень у кримінальному провадженні;
- розроблення пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення законодавства та практики його застосування у контексті предмета дослідження.

Об'єкт дослідження – кримінальні процесуальні правовідносини, що виникають, розвиваються і припиняються при застосуванні арешту майна.

Предмет дослідження – арешт майна у кримінальному процесі.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети, з урахуванням об'єкта та предмета дослідження, у роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи, які є засобами наукового пошуку. *Історико-правовий метод* використано для розгляду етапів становлення кримінального процесуального законодавства України щодо арешту майна (підрозділ 1.1). *Метод системного аналізу*, а також *системно-структурний* та *формально-логічний методи* дали можливість розкрити сутність арешту майна у кримінальному провадженні, визначити його підстави та мету (підрозділи 1.2, 1.3, 1.4). *Порівняльно-правовий метод* застосовано для порівняльного аналізу вітчизняного кримінального процесуального закону із законодавством інших країн (підрозділи 1.4, 1.5, 2.1, 2.3, 3.1). *Методи моделювання і прогнозування* використано для формування пропозицій щодо вдосконалення окремих положень КПК України, що регулюють порядок прийняття слідчим суддею, судом рішення про застосування арешту майна (підрозділ 1.4, розділи 2, 3). *Соціологічний та статистичний методи* застосовано у процесі анкетування слідчих, прокурорів, суддів, дослідження матеріалів кримінальних проваджень та узагальнення отриманих результатів.

Емпіричну базу дослідження становлять дані офіційної правової статистики за 2014–2016 роки, результати опитування 258 слідчих Національної поліції України, 44 прокурорів, 46 суддів, результати вивчення й узагальнення 336 матеріалів кримінальних проваджень, що здійснювались протягом 2013–2016 років слідчими підрозділами Національної поліції України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що робота є першим в Україні комплексним монографічним дослідженням такого заходу забезпечення кримінального провадження як арешт майна. У роботі запропоновано вирішення низки проблем і дискусійних питань законодавчого характеру, які залишаються неврегульованими і суперечливими. Новизну дисертаційного дослідження відображають такі наукові положення:

вперше:

- доведено, що майно потрібно арештовувати з метою відшкодування коштів, витрачених закладом охорони здоров'я на стаціонарне лікування особи, потерпілої від злочину;

– визначено, що цивільний позивач вправі звернутися до слідчого судді з клопотанням про арешт майна з метою забезпечення цивільного позову, якщо слідчий, прокурор відмовить у задоволенні його клопотання про ініціювання застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження;

– встановлено, що рішення про скасування арешту майна повинно прийматися якщо підозрюваним або особою, яка за законом несе цивільну відповідальність за його дії, заявлено клопотання про реалізацію майна з метою відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;

– обґрунтовано, що необхідно виключити пункти 1, 2 з ч. 2 ст. 170, пункти 2, 3-1 з ч. 2 ст. 173 КПК України, відповідно до яких арешт майна допускається з метою забезпечення збереження речових доказів та спеціальної конфіскації;

– запропоновано доповнити ч. 1 ст. 16 КПК України положенням, що обмеження права власності під час кримінального провадження здійснюється без судового рішення у випадку, передбаченому ч. 9 ст. 170 цього Кодексу, а ст. 41 Конституції України нормою такого змісту: «Обмеження права приватної власності без рішення суду можливе у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом»;

удосконалено:

– положення, що арешт на майно має накладатися з метою забезпечення в майбутньому цивільного позову, а також виконання покарання у вигляді штрафу;

– обґрунтування положення про визначення строку подання слідчим, прокурором клопотання про арешт майна, яке не було тимчасово вилученим;

– пропозицію про доповнення ч. 1 ст. 174 КПК України положенням, що слідчий, прокурор має право звернутися до слідчого судді з клопотанням про скасування арешту майна, якщо в подальшому застосуванні цього заходу забезпечення кримінального провадження відпала потреба або арешт на майно накладено необґрунтовано;

дістало подальший розвиток:

– наукова позиція виключити з ч. 1 ст. 172 КПК України положення про право слідчого судді за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про застосування арешту майна;

– висновок про доповнення ст. 175 КПК України нормою про порядок виконання ухвали слідчого судді про арешт майна, яке тимчасово не вилучалося;

– науковий підхід про необхідність скасування арешту майна судом, накладеного з метою забезпечення цивільного позову, при ухваленні обвинувального вироку у випадку, якщо обвинувачений повністю відшкодував шкоду, завдану кримінальним правопорушенням.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки і пропозиції впроваджено та надалі можуть бути використані у:

– *законотворчій діяльності* – під час удосконалення чинного КПК України з питань накладення арешту на майно (акт Інституту законодавства Верховної ради України № 22/461-1-15 від 02 вересня 2016 р.);

– *правозастосовній діяльності* – при розробленні й удосконаленні відомчих нормативно-правових актів та методичних рекомендацій з питань накладення арешту на майно під час досудового розслідування (акт Головного управління Національної поліції у Вінницькій області від 12 жовтня 2016 р.);

– *освітньому процесі* – під час написання окремих розділів (глав) підручників і навчальних посібників з навчальної дисципліни «Кримінальний процес», а також при підготовці лекцій та проведенні занять за відповідними темами (акти Науково-дослідного інституту публічного права від 17 травня 2016 р., Національної академії внутрішніх справ від 08 вересня 2016 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення висновки та пропозиції, сформульовані у дослідженні, доповідалися та оприлюднені у виступах автора на науково-практичних конференціях та засіданні круглого столу, зокрема: «Публічне адміністрування в сфері органів внутрішніх справ» (м. Київ, 14 травня 2015 р.); «Юридична наука: виклики і сьогодення» (м. Одеса, 10–11 червня 2016 р.); «Пріоритетні проблеми реформування системи законодавства України» (м. Київ, 21–22 жовтня 2016 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено в п'яти статтях, серед яких чотири статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна – у міжнародному науковому виданні, та у трьох тезах виступів на науково-практичних конференціях і круглому столі.

Структура дисертації. Робота складається із вступу, трьох розділів, що включають одинадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (153 найменування на 22 сторінках) та 6 додатків на 14 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 200 сторінок, з яких основний текст – 164 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, ступінь наукової розробки проблеми, вказано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету і задачі дослідження, його об'єкт і предмет, використані методи, висвітлено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів у законотворчій, правозастосовній діяльності та освітньому процесі, наведено дані про апробацію і публікації результатів дослідження.

Розділ 1 «Загальна характеристика інституту арешту майна у кримінальному процесі» складається із шести підрозділів.

У *підрозділі 1.1. «Розвиток інституту арешту майна у кримінальному процесі України»* розглядаються такі етапи розвитку цього інституту: 1 етап – після здобуття 24 серпня 1991 р. Україною незалежності до прийняття 2 червня

2005 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у відповідність із Цивільним кодексом України»; 2 етап – з 2 червня 2005 р. до прийняття 13 квітня 2012 р. чинного КПК України; 3 етап – з 13 квітня 2012 р. по сьогодні.

Звертається увага на те, що з набуттям чинності КПК України 2012 р. склалася особлива правова ситуація, яка полягала у тому, що паралельно застосовувались норми цього Кодексу разом з нормами КПК України 1960 р., якими регулювався порядок арешту майна.

Також визначається, що: майно, на яке накладено арешт, описується і може бути передане на зберігання представникам підприємств, установ, організацій або членам родини обвинуваченого чи іншим особам; особи, яким передано майно, попереджаються під розписку про кримінальну відповідальність за його незбереження; не підлягають описові предмети першої потреби, перелік яких визначено в Додатку до Кримінального кодексу України, що використовуються особою, у якій проводиться опис, і членами її родини; арешт майна і передача його за зберігання оформляється протоколом, який підписується особою, що проводила опис, понятими і особою, яка прийняла майно на зберігання; до протоколу додається підписаний цими особами опис переданого за зберігання майна; для встановлення вартості описаного майна в необхідних випадках запрошується спеціаліст, який також підписує протокол і опис майна з його оцінкою; накладення арешту на майно скасовується постановою слідчого, коли в застосуванні цього заходу відпаде потреба.

Здійснено аналіз законодавчих актів, прийнятих протягом 2013–2016 років, які змінили підстави, мету та порядок застосування арешту майна у кримінальному провадженні, а також доповнили перелік осіб, на майно яких він накладається.

Підрозділ 1.2. «Сутність арешту майна» присвячено з'ясуванню сутності цього заходу забезпечення кримінального провадження. Визначено, що суть арешту майна полягає у тимчасовому позбавленні за ухвалою слідчого судді або суду підозрюваного, обвинуваченого, засудженого або осіб, які в силу закону несуть цивільну відповідальність за шкоду, завдану діями підозрюваного, обвинуваченого, засудженого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, а також інших фізичних і юридичних осіб, вказаних у ст. 170 КПК України, можливості відчужувати певне їх майно, а також розпоряджатися будь-яким чином таким майном та використовувати його у випадку, коли незастосування таких заборон може призвести до приховування, пошкодження, псування, знищення, втрати, знищення, використання, перетворення, пересування, передачі майна.

Уточнено поняття відчуження майна, який є одним із способів здійснення власником правомочності розпоряджатися належним йому майном шляхом передачі цього майна у власність іншій особі; поняття розпорядження майном, яке дає право власнику визначати юридичну долю майна – встановити різні конкретні правовідносини із особами з приводу майна, що йому належить, припинити або обмежити своє право власності; поняття використання майна

яке дає право власнику вилучати корисні властивості предмета для задоволення власних потреб чи потреб інших осіб

У підрозділі 1.3. «Підстави арешту майна» проаналізовано процесуально-правові (юридичні) та матеріально-правові (фактичні) підстави прийняття рішення про застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження.

Констатується, що процесуально-правовими підставами арешту майна є такі: під час проведення досудового розслідування – ухвала слідчого судді, яка постановлена після розгляду клопотання про арешт майна, поданого прокурором, слідчим за погодженням з прокурором, цивільним позивачем з метою забезпечення цивільного позову; під час судового провадження – ухвала суду, постановлена за результатами вирішення клопотання прокурора, цивільного позивача про арешт майна. Процесуально-правовою підставою попереднього арешту майна або коштів на рахунках фізичних або юридичних осіб у фінансових установах є рішення Директора Національного антикорупційного бюро України або його заступника, погоджене прокурором.

Наголошується на тому, що матеріально-правові підстави арешту майна встановлені законодавцем залежно від того, з якою метою, визначеною ч. 2 ст. 170 КПК України, допускається застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження.

У підрозділі 1.4. «Мета арешту майна» досліджується ч. 2 ст. 170 КПК України, якою передбачено, що цей захід застосовується з метою забезпечення: збереження речових доказів; спеціальної конфіскації; конфіскації майна як виду покарання або заходу кримінально-правового характеру щодо юридичної особи; відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення (цивільний позов) чи стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди.

Обґрунтовується позиція виключити п. 1 з ч. 2 ст. 170 КПК України, відповідно до якого арешт майна допускається з метою забезпечення збереження речових доказів. Метою арешту речових доказів є забезпечення їх збереження в незмінному стані, уникнення їх реалізації, втрати, знищення. Крім того, метою їх арешту може бути й забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Адже під час вирішення судом питання про долю речових доказів при ухваленні судового рішення, яким закінчується кримінальне провадження, гроші, цінності та інше майно, що були предметом кримінального правопорушення або іншого суспільно небезпечного діяння, повертаються законному володільцю (п. 5 ч. 9 ст. 100 КПК України).

Зі змісту п. 1 ч. 2 ст. 170 КПК України випливає, що арешт має накладатися на будь-яке майно, яке є речовим доказом. Дійсно, ця небезпека відсутня, якщо вилучене майно, яке має статус речового доказу, а тому немає необхідності у тому, щоб слідчий суддя за клопотанням слідчого, прокурора приймав рішення про його арешт.

Про доцільність реалізації цієї пропозиції висловилися 81 % слідчих, 75 % прокурорів, 70 % суддів. Також доведено, що з вказаної норми слід

виключити п. 2, згідно з яких арешт майна допускається з метою забезпечення спеціальної конфіскації.

Зроблено висновок про те, що арешт на майно має накладатися з метою: відшкодування коштів, витрачених закладом охорони здоров'я на стаціонарне лікування особи, потерпілої від кримінального правопорушення; забезпечення в майбутньому цивільного позову; виконання покарання у вигляді штрафу.

Підрозділ 1.5. «Предмет арешту майна» присвячено аналізу ч. 10 ст. 170 КПК України, яка визначає, що арешт може бути накладений на: рухоме чи нерухоме майно, гроші у будь-якій валюті готівкою або у безготівковій формі, в тому числі кошти та цінності, що знаходяться на банківських рахунках чи на зберіганні у банках або інших фінансових установах, видаткові операції, цінні папери, майнові, корпоративні права.

Це положення має важливе значення для забезпечення майнових прав особи, на майно якої накладається арешт. Воно обумовлено принципом пропорційності втручання у права особи у зв'язку зі здійсненням кримінального провадження, зміст якого розкрито у практиці Європейського суду з прав людини. У цьому випадку його сутність проявляється у тому, що законодавець орієнтує правозастосовника на дотримання співмірності вартості майна, яке належить арештувати, розміру завданої шкоди. Термін «співмірність» слід розуміти не як тотожність, а як однопорядковість розміру шкоди і вартості майна, їх відповідність.

Доводиться, що законодавець має заборонити приймати рішення про накладення арешту на житло, якщо підозрюваний, обвинувачений, члени його сім'ї постійно у ньому проживають та це житло є їхнім єдиним місцем проживання.

Вказується на необхідність нормативного встановлення розміру відшкодування моральної шкоди, заподіяної потерпілим кримінальними правопорушеннями, що призведе до вирішення проблеми визначення вартості майна, що належить арештувати з метою забезпечення цивільного позову про компенсацію цієї шкоди.

У підрозділі 1.6. «Особи, на майно яких накладається арешт» проаналізовано, на майно яких фізичних та юридичних осіб може накладатися арешт у залежності від того, з якою метою, визначеною ч. 2 ст. 170 КПК України, застосовується цей захід забезпечення кримінального провадження.

Акцентується увага на тому, що рішення про накладення арешту на майно третьої особи може бути прийнято, якщо під час кримінального провадження будуть зібрані достатні докази, що вона набула його безоплатно або за вищу або нижчу ринкової вартості й знала чи повинна була знати, що гроші, цінності та інше майно: одержані внаслідок вчинення злочину та/або є доходами від такого майна; призначалися (використовувалися) для схилення особи до вчинення злочину, фінансування та/або матеріального забезпечення злочину або винагороди за його вчинення; були предметом злочину; були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення злочину.

Розділ 2 «Прийняття рішення про арешт майна та його виконання» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1. *«Накладення попереднього арешту на майно або кошти на рахунках фізичних та юридичних осіб»* вказується на те, що Директор Національного антикорупційного бюро України або його заступник уповноважений приймати рішення про накладення попереднього арешту на майно або кошти на рахунках фізичних або юридичних осіб при розслідуванні злочинів, передбачених частинами 3–5 ст. 191, ч. 3 ст. 206-2, частинами 1–3 ст. 209, ч. 2 ст. 210, ч. 2 ст. 211, ч. 2 ст. 364, частинами 2–4 ст. 368, ч. 3 ст. 368-2, частинами 2–4 ст. 369, частинами 1–4 ст. 410 Кримінального кодексу України, якщо наявна хоча б одна з умов, визначених у ч. 5 ст. 216 КПК України.

Обґрунтовується, що ч. 1 ст. 16 КПК України необхідно доповнити наступним положенням: «Обмеження права власності під час кримінального провадження здійснюється без судового рішення у випадку, передбаченому ч. 9 ст. 170 цього Кодексу». Крім того, ст. 41 Конституції України пропонується доповнити нормою такого змісту: «Обмеження права приватної власності без рішення суду можливе у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом».

У підрозділі 2.2. *«Прийняття рішення про арешт майна слідчим суддею, судом»* проведено аналіз статей 171, 172 КПК України. Зроблено висновок, що слідчий, прокурор не пізніше ніж за три години до початку судового розгляду зобов'язаний надати особі, на майно якої накладається арешт, клопотання про арешт майна та матеріали, якими обґрунтовується необхідність його застосування.

Доведено, що цивільний позивач вправі подавати на розгляд слідчого судді клопотання про арешт майна з метою забезпечення цивільного позову у тому випадку, якщо слідчий, прокурор відмовить у задоволенні його клопотання ініціювати застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження.

Стверджується, що слідчий суддя не повинен постановляти ухвалу про відмову в задоволенні клопотання слідчого, прокурора про арешт тимчасово вилученого майна, якщо воно надійшло з недотриманням строку, визначеного ч. 5 ст. 171 КПК України. Слідчий суддя має його розглянути та відреагувати на це порушення закону.

Звертається увага на те, що слід визначити строк подання слідчим клопотання про арешт тимчасово вилученого майна, якщо прокурор відмовився його погодити і слідчий звернувся до керівника органу досудового розслідування з тим, щоб він ініціював розгляд питання, порушеного у ньому, перед прокурором вищого рівня.

Аргументовано, що клопотання слідчого, прокурора про арешт майна, яке не було тимчасово вилученим, повинно бути подано не пізніше наступного робочого дня після: повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення за статтею Кримінального кодексу України, санкція якої передбачає додаткове покарання у виді конфіскації майна, застосування

спеціальної конфіскації; пред'явлення особою, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, цивільного позову до підозрюваного або фізичної чи юридичної особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння.

Зазначається, що з ч. 4 ст. 172 КПК України слід виключити положення про право слідчого судді за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про застосування арешту майна.

Констатовано, що рішення про арешт майна може бути прийнято судом за клопотанням цивільного позивача та прокурора під час здійснення підготовчого судового провадження та судового розгляду.

У підрозділі 2.3. *Порядок виконання ухвали слідчого, суду про арешт майна* вказується, що виконання слідчим, прокурором ухвали слідчого судді про арешт тимчасово вилученого майна полягає у вжитті заходів щодо належного його зберігання, а також реалізації. Крім КПК України, це питання регламентується Законом України від 10 листопада 2015 р. «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів».

Акцентується увага на тому, що недоліком нормативного регулювання є не визначення законодавцем порядку виконання ухвали слідчого судді про арешт майна, яке тимчасово не вилучалось. У результаті проведеного анкетування встановлено, що 98 % слідчих, 85 % прокурорів, 83 % суддів погоджуються з пропозицією доповнити ст. 175 КПК України нормою про порядок виконання цієї ухвали.

Підтримується наукова позиція (Л.Д. Удалова, О.В. Білоус) про таке доповнення ст. 175 КПК України: слідчий, прокурор оголошує власнику чи володільцю майна рішення суду про арешт майна та вимагає його видачі; у разі відмови добровільно виконати цю вимогу або при наявності даних, що не все майно видано, проводиться обшук; про виконання ухвали про арешт майна складається протокол, у якому вказується перелік арештованого майна, із зазначенням індивідуальних ознак речей, особа, відповідальна за збереження цього майна, та підтвердження того, що вона попереджена про кримінальну відповідальність за його незбереження; копія цього протоколу вручається особі, на майно якої накладено арешт.

Відмічається, що ст. 175 КПК України також потрібно доповнити наступними положеннями: майно, на яке накладено арешт, описується; опис додається до протоколу арешту майна, а його копія вручається особі, на майно якої накладено арешт; не підлягають описові предмети першої потреби, що використовуються особою, у якій проводиться опис і членами її родини, перелік яких визначено у Додатку до Кримінального кодексу України; для встановлення вартості описаного майна в необхідних випадках запрошується спеціаліст, який підписує протокол і опис майна з його оцінкою.

Підтримується наукова позиція (Є.Д. Лук'янчикова), про те, що арешт майна зазвичай проводиться в житлі або іншому володінні особи, а тому його проведення має здійснюватись у присутності двох понять.

Обґрунтовано висновок про доповнення ч. 7 ст. 223 КПК України положенням, що арешт майна, який проводиться у житлі чи іншому володінні особи, здійснюється з обов'язковою участю не менше двох понять незалежно від застосування технічних засобів фіксування цієї процесуальної дії.

Досліджено порядок виконання ухвали суду про арешт майна. Вказується, що можливі два варіанти його вирішення. У разі, якщо під час судового розгляду суд постановить ухвалу про арешт майна, що тимчасово не вилучалось, її виконання має доручатися органу досудового розслідування або державному виконавцеві.

Розділ 3 «Прийняття рішення про скасування арешту майна та його виконання» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1. *«Прийняття рішення про скасування арешту майна під час досудового розслідування та судового розгляду»* розглядаються визначені у ч. 1 ст. 174 КПК України два порядки ініціювання перед слідчим суддею питання про скасування арешту майна залежно від того, чи була присутня особа, на майно якої накладено арешт, при його вирішенні. Аргументовано, що доцільно виключити абзац 1 з цієї норми.

Звертається увага на те, що слідчим суддею має прийнятися рішення про скасування арешту майна, якщо підозрюваним, особою, яка за законом несе цивільну відповідальність за його дії, заявлено клопотання про реалізацію майна з метою відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

Зазначається, що необхідно надати слідчому, прокурору право звертатися до слідчого судді з клопотанням про скасування арешту майна, якщо в подальшому застосуванні цього заходу забезпечення кримінального провадження відпала потреба або його накладено необґрунтовано.

Зроблено висновок, що клопотання підозрюваного, його захисника, законного представника, іншого власника або володільця майна, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, про скасування арешту майна у зв'язку з необґрунтованістю його накладення не вправі розглядати слідчий суддя, який постановив ухвалу про його застосування.

Наголошується на тому, що суд повинен скасувати накладений з метою забезпечення цивільного позову арешт майна при ухваленні обвинувального вироку, якщо обвинувачений повністю відшкодував шкоду, завдану кримінальним правопорушенням.

Пропонується доповнити ст. 539 КПК України нормою, що суди вправі вирішувати питання про скасування арешту майна, якщо цей захід не скасований при ухваленні виправдувального вироку, закритті кримінального провадження, не призначенні судом покарання у виді конфіскації майна та незастосуванні спеціальної конфіскації, залишенні цивільного позову без розгляду або відмови в цивільному позові.

У підрозділі 3.2. «Порядок виконання рішення прокурора, слідчого судді, суду про скасування арешту майна» вказується, що у разі оскарження постанови прокурора про закриття кримінального провадження рішення про скасування арешту майна має виконуватись після того, як закінчиться строк на апеляційне оскарження ухвали слідчого судді про відмову в задоволенні скарги. У випадку оскарження цієї ухвали в апеляційному порядку, рішення про скасування арешту майна необхідно виконувати після постановлення судом апеляційної інстанції ухвали про відмову в задоволенні скарги.

Доводиться, що рішення суду, яким скасовано арешт майна, не доцільно виконувати після набрання ним законної сили. Пропонується доповнити ст. 534 КПК України нормою, що вирок або ухвала суду першої інстанції, якими скасовано арешт майна, виконуються після того, як закінчився строк на їх касаційне оскарження. У випадку оскарження ці судові рішення виконуються після постановлення судом касаційної інстанції ухвали про відмову в їх скасуванні.

Обґрунтована необхідність доповнити ст. 174 КПК України нормою, відповідно до якої про повернення майна, звільненого з-під арешту, слідчим, прокурором складається протокол у трьох екземплярах. Один з них вручається власнику майна, другий – особі, яка здійснювала зберігання майна, третій – долучається до матеріалів кримінального провадження.

Ці норми визначають, що майно, на яке накладено арешт, повертається в натурі, а у разі неможливості повернення в натурі, його вартість відшкодовується за рахунок тих підприємств, установ, організацій, яким воно передано безоплатно. У разі їх ліквідації або недостатності у них коштів для відшкодування шкоди вартість майна (частина вартості) відшкодовується за рахунок державного бюджету. Вартість майна визначається за цінами, що діють на момент прийняття рішення про відшкодування шкоди. У разі пошкодження майна завдана шкода відшкодовується повністю.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, суть якого полягає у всебічному дослідженні арешту майна у кримінальному провадженні та формування на цій основі висновків і пропозицій щодо вдосконалення законодавства та практики його застосування.

За результатами проведеного дослідження було сформульовано такі висновки:

1. Можна виділити три етапи розвитку інституту арешту майна у кримінальному процесуальному законодавстві незалежної України: 1 етап – після здобуття 24 серпня 1991 р. Україною незалежності до прийняття 2 червня 2005 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у відповідність із Цивільним кодексом

України»; 2 етап – з 2 червня 2005 р. до прийняття 13 квітня 2012 р. КПК України; 3 етап – з 13 квітня 2012 р. по сьогодні.

2. Уточнено поняття арешту майна, відповідно до якого майно, на яке накладено арешт, описується і може бути передане на зберігання представникам підприємств, установ, організацій або членам родини обвинуваченого чи іншим особам; особи, яким передано майно, попереджаються під розписку про кримінальну відповідальність за його незбереження; не підлягають описові предмети першої потреби, перелік яких визначено в Додатку до Кримінального кодексу України, що використовуються особою, у якій проводиться опис, і членами її родини; арешт майна і передача його за зберігання оформляється протоколом, який підписується особою, що проводила опис, понятими і особою, яка прийняла майно на зберігання; до протоколу додається підписаний цими особами опис переданого за зберігання майна; для встановлення вартості описаного майна в необхідних випадках запрошується спеціаліст, який також підписує протокол і опис майна з його оцінкою; накладення арешту на майно скасовується постановою слідчого, коли в застосуванні цього заходу відпаде потреба.

3. Визначено, що суть арешту майна полягає у тимчасовому позбавленні за ухвалою слідчого судді або суду підозрюваного, обвинуваченого, засудженого або осіб, які в силу закону несуть цивільну відповідальність за шкоду, завдану діями підозрюваного, обвинуваченого, засудженого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, а також інших фізичних і юридичних осіб, вказаних у ст. 170 КПК України, можливості відчужувати певне їх майно, а також розпоряджатися будь-яким чином таким майном та використовувати його у випадку, коли незастосування таких заборон може призвести до приховування, пошкодження, псування, зникнення, втрати, знищення, використання, перетворення, пересування, передачі майна. При прийнятті слідчим суддею або судом рішення про арешт майна зазначені у ст. 170 КПК України особи тимчасово позбавляються права на відчуження, розпорядження та/або користування майном.

Уточнено, суть арешту майна враховуючи ті суттєві зміни, які були внесені вищезазначеними Законами України до ст. 170 КПК України. У зв'язку з викладеним доведено невідповідність між ч. 1 та ч. 11 ст. 170 КПК України. У ч. 1 цієї статті передбачено, що арештом майна є тимчасове позбавлення права на відчуження, розпорядження та/або користування майном. Отже, з її змісту випливає, що арешт майна завжди полягає у забороні відчужувати, розпоряджатися майном. Разом з тим у ч. 11 ст. 170 КПК України зазначено, що заборона або обмеження користування, розпорядження майном можуть бути застосовані лише у разі, коли існують обставини, які підтверджують, що їх незастосування призведе до приховування, пошкодження, псування, зникнення, втрати, знищення, використання, перетворення, пересування, передачі майна. Таким чином, можна дійти висновку, що заборона розпорядження майном не може застосовуватись, коли такі обставини не існують.

Доведено, що терміни ч. 1 ст. 170 КПК України не узгоджуються із термінами, що використовуються у Цивільному кодексі України. Так, у цивілістиці право розпоряджатися майном включає і право на його відчуження. Однак вказана норма розділяє ці поняття. Виходячи із визначень ст. 170 КПК України відмічено, що «арешт майна забороняє у будь-якому разі один із елементів розпорядження майном – його відчуження; решта повноважень по розпорядженню майном (наприклад, передавання у заставу) для свого обмеження вимагають окремої вказівки судді або суду в ухвалі». Запропоновано, що з ч. 11 ст. 170 КПК України слід виключити слово «розпорядження». Ця норма має регулювати питання про застосування заборони або обмеження користування арештованим майном.

4. Визначено, що процесуально-правовими підставами арешту майна є такі: під час досудового розслідування – ухвала слідчого судді, постановлена за результатами розгляду клопотання про арешт майна, поданого прокурором, слідчим за погодженням з прокурором, а з метою забезпечення цивільного позову – цивільним позивачем; під час судового провадження – ухвала суду, постановлена за результатами вирішення відповідного клопотання прокурора, а з метою забезпечення цивільного позову – цивільного позивача.

Процесуально-правовою підставою попереднього арешту майна або коштів на рахунках фізичних або юридичних осіб у фінансових установах є рішення Директора Національного антикорупційного бюро України (або його заступника), погоджене прокурором (ч. 9 ст. 170 КПК України). Запропоновано виключити: п. 1 з ч. 2 ст. 170 КПК України, відповідно до якого арешт майна допускається з метою забезпечення збереження речових доказів; п. 2 з ч. 2 ст. 173 КПК України, у якому зазначено, що при вирішенні питання про арешт майна слідчий суддя, суд повинен враховувати можливість використання майна як доказу у кримінальному провадженні (якщо арешт майна накладається у випадку, передбаченому п. 1 ч. 2 ст. 170 цього Кодексу).

5. Обґрунтовано, що з клопотанням про арешт майна до слідчого судді має право звернутися прокурор, слідчий за погодженням з прокурором, а з метою забезпечення цивільного позову – цивільний позивач. Вимоги до клопотання слідчого, прокурора про арешт майна визначені у ч. 2 цієї статті. Доцільно доповнити статтю 171 КПК України такими положеннями: цивільний позивач вправі звернутися до слідчого судді з клопотанням про арешт майна, якщо слідчий, прокурор відмовить у задоволенні його клопотання ініціювати застосування цього заходу; слідчий суддя має розглянути клопотання про арешт тимчасово вилученого майна, якщо строк його подання пропущений; клопотання про арешт майна, яке не було тимчасово вилученим, повинно бути подано не пізніше наступного робочого дня після: повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, за яке передбачене покарання у виді конфіскації майна, застосування спеціальної конфіскації; пред'явлення особою, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, цивільного позову про її відшкодування.

6. Встановлено, що підозрюваний, обвинувачений, їх захисник, законний представник, інший власник або володілець майна, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, які не були присутні при розгляді питання про арешт майна, мають право заявити клопотання про скасування арешту майна повністю або частково. Таке клопотання під час досудового розслідування розглядається слідчим суддею, а під час судового провадження – судом. Арешт майна також може бути скасовано повністю чи частково ухвалою слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження за клопотанням підозрюваного, обвинуваченого, їх захисника чи законного представника, іншого власника або володільца майна, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, якщо вони доведуть, що в подальшому застосуванні цього заходу відпала потреба або арешт накладено необґрунтовано. Доцільно виключити з ч. 1 ст. 174 КПК України абзац 1 та доповнити цю норму положенням, що слідчий, прокурор звертається до слідчого судді з клопотанням про скасування арешту майна, якщо в подальшому його застосуванні відпала потреба або його накладено необґрунтовано.

7. Надано пропозиції щодо внесення змін до ч. 2 ст. 174 КПК України наступними положеннями: слідчий суддя може прийняти рішення про скасування арешту майна, якщо підозрюваним, особою, яка за законом несе цивільну відповідальність за його дії, заявлено клопотання про реалізацію майна з метою відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням; слідчий суддя постановляє ухвалу про залишення без розгляду клопотання про скасування арешту майна, якщо у судове засідання не з'явилась особа, яка його подала; клопотання про скасування арешту майна у зв'язку з необґрунтованістю його накладення не вправі розглядати слідчий суддя, який постановив ухвалу про його застосування; слідчий суддя має право за клопотанням учасників розгляду або за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, які мають значення для вирішення даного питання; в ухвалі про скасування арешту майна зазначається майно, арешт на яке скасовується, вказується підстава її постановлення та визначається порядок виконання.

8. Потрібно передбачити у ч. 4 ст. 174 КПК України, що суд скасовує арешт майна, який накладений з метою забезпечення цивільного позову, при ухваленні обвинувального вироку у випадку, коли обвинувачений повністю відшкодував шкоду, завдану кримінальним правопорушенням.

9. Доведено, що ст. 539 КПК України необхідно доповнити нормою з переліком питань, пов'язаних з виконанням вироку, серед яких передбачити положення, що суди вправі приймати рішення про скасування арешту майна, якщо цей захід забезпечення кримінального провадження не був скасований при ухваленні виправдувального вироку, закритті кримінального провадження, не призначенні судом покарання у виді конфіскації майна та незастосуванні спеціальної конфіскації, залишенні цивільного позову без розгляду або відмови в цивільному позові.

10. Запропоновано доповнити ст. 534 КПК України нормою, що вирок або ухвала суду першої інстанції, якими скасовано арешт майна, виконуються після того, як закінчився строк на їх касаційне оскарження. У випадку оскарження ці рішення виконуються після постановлення судом касаційної інстанції ухвали про відмову в їх скасуванні.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Лепей М.В. Скасування арешту майна під час досудового розслідування / М.В. Лепей // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Випуск 5–2. Том.1. – С. 83–86.

2. Лепей М.В. Деякі аспекти арешту майна тимчасово вилученого майна у кримінальному провадженні / М.В. Лепей // Науковий вісник Академії муніципального управління. – 2014. – № 1. – С. 313–318.

3. Лепей М.В. Накладення попереднього арешту на майно або кошти на рахунках фізичних та юридичних осіб / М.В. Лепей // Митна справа. – 2015. – № 3. – С. 89–93.

4. Лепей М.В. Мета арешту майна у кримінальному процесі / М.В. Лепей // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2016. – № 4. – С. 266–271.

5. Лепей М.В. Некоторые аспекты ареста имущества по УПК Украины / М.В. Лепей // Право и закон. – 2016. – № 2 (4). – С. 104–108.

6. Лепей М.В. Арешт майна, яке тимчасово не вилучалось / М.В. Лепей // Публічне адміністрування в сфері органів внутрішніх справ: матеріали круглого столу. Збірник наукових праць (Київ 14 трав. 2015 р.). – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 206–208.

7. Лепей М.В. Прийняття судом рішення про скасування арешту майна / М.В. Лепей // Юридична наука: виклики і сьогодення: матеріали міжнар. наук. - практ. конф. (Одеса, 10–11 черв. 2016 р.). – Одеса : ГО «Причорноморська фундація права», 2016. – С. 116–118.

8. Лепей М.В. Накладення арешту на майно третьої особи у кримінальному процесі / М.В. Лепей // Пріоритетні проблеми реформування системи законодавства України: матеріали міжнар. наук. - практ. конф. (Київ, 21–22 жовт. 2016 р.). – Київ : Науково дослідний інститут публічного права, 2016. – С. 117–119.

АНОТАЦІЯ

Лепей М.В. Арешт майна у кримінальному процесі. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2017.

У дисертації здійснено комплексне дослідження теоретичних та практичних проблем застосування такого заходу забезпечення

кримінального провадження як арешт майна. Визначено етапи розвитку цього інституту у кримінальному процесуальному законодавстві незалежної України. Розглянуто питання про сутність, підстави, мету та предмет арешту майна. З'ясовано, на майно яких фізичних та юридичних осіб він може накладатися. Досліджений порядок прийняття та виконання рішення про арешт майна. Проаналізована процедура його скасування під час досудового розслідування та судового розгляду. Розроблені пропозиції про внесення змін та доповнень до КПК України щодо удосконалення регламентації застосування арешту майна.

Ключові слова: арешт майна, підстави, мета, клопотання, постанова, ухвала, прокурор, слідчий суддя, суд.

АННОТАЦИЯ

Лепей М.В. Арест имущества в уголовном процессе. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 – уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность. – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2017.

Диссертация является первым в Украине комплексным монографическим исследованием теоретических и практических проблем ареста имущества. Рассмотрены этапы развития этого института в уголовном процессуальном законодательстве независимой Украины.

Определено, что сущность ареста имущества состоит во временном лишении по определению следственного судьи или суда подозреваемого, обвиняемого, осужденного, лиц, которые в силу закона несут гражданскую ответственность за вред, причиненный их действиями, невменяемого лица, совершившего общественно опасное деяние, а также иных лиц, указанных в ст. 170 УПК Украины, возможности отчуждать определенное имущество, им пользоваться и распоряжаться.

Также исследована сущность предварительного ареста имущества, решение о применении которого принимается в неотложных случаях Директором Национального антикоррупционного бюро Украины или его заместителем при проведении досудебного расследования тяжких и особо тяжких преступлений, отнесенных к подследственности детективов этого бюро.

Рассмотрены основания, цель, предмет ареста имущества, а также субъекты, в отношении которых может применяться эта мера обеспечения уголовного производства. Особое внимание уделено изучению фактических оснований наложения ареста на имущество третьего лица.

Исследуя цель ареста имущества, диссертант приходит к выводу, что нецелесообразно применять эту меру для обеспечения сохранения изъятых вещественных доказательств, в том числе предметов, которые подлежат специальной конфискации.

В работе высказаны предложения относительно усовершенствования уголовно-процессуальных норм, регулирующих процедуру рассмотрения следственным судьей ходатайства прокурора, следователя по согласованию с прокурором, гражданского истца об аресте имущества, а также принятия решения о применении и отмене этой меры обеспечения уголовного производства.

Обращено внимание на то, что законодатель не регламентирует порядок исполнения определения следственного судьи о наложении ареста на имущество, которое временно не изымалось. Предлагается устранить этот пробел в нормативном регулировании.

Обосновано, что рассматривая вопрос о сроке представления на рассмотрение следственному судье ходатайство об аресте временно изъятого имущества, необходимо обратить внимание на разъяснение, которое содержится в обобщении судебной практики по рассмотрению следственным судьей ходатайств о применении мер обеспечения уголовного производства.

Отмечено, что несмотря на то, что срок подачи ходатайства об аресте временно изъятого имущества пропущен, следственный судья должен его рассмотреть и решить вопрос о его аресте. Одновременно следственный судья должен отреагировать на это нарушение требований ч. 5 ст. 171 УПК Украины, допущенное следователем, прокурором.

Установлено, что действующий УПК не регламентирует вопрос о процессуальной форме судебного реагирования на нарушения следователем, прокурором требований закона при производстве досудебного расследования. Представляется, что этот Кодекс необходимо дополнить статьей, определяющей, что судья должен вынести отдельное постановление, если установит такое нарушение.

Сформулирован ряд предложений, касающихся усовершенствования уголовно-процессуального закона в части нормативного регулирования ареста имущества в уголовном процессе.

Ключевые слова: арест имущества, основания, цель, ходатайство, постановление, определение, прокурор, следственный судья, суд.

SUMMARY

Lepey M. V. Arrest of property in criminal proceedings. – Manuscript.

The thesis for the degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.09 – criminal procedure and criminalistics; forensics; operatively-search activity. – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2017.

The thesis presents a comprehensive study of theoretical and practical problems of ensuring the application of the criminal proceedings as a seizure. The stages of development of this institution in the criminal procedural legislation of independent Ukraine. The question of the nature, reason, purpose and object of seizure. It was found on the property which individuals and entities it may be imposed. Investigated the procedure for adoption and enforcement of seizure.

Analyzed the procedure for cancellation during the preliminary investigation and the trial. Suggestions on amendments and additions to the CCP for the improvement regulate the use of seizure.

Keywords: distraint, seizure, reason, purpose, motion, resolution, prosecutor, investigating judge, court.